

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה – שאלון לעולים חדשים

הוראות

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (16x4) – 64 נקודות
פרק שני
א: (12x3) – 36 נקודות
פרק שלישי
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 16 נקודות).

1. יצר ויצירה

- א. "זירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאד" (בראשית א', ל"א). 'הנה טוב' - זה יצר טוב. 'מאד' - זה יצר רע. וכי יצר הרע טוב מאוד?" (בראשית רבה ט, ז; קהלת רבה ג, ג).
- הסבירו את השאלה שבדברי המדרש, וכתבו את תשובת המדרש על שאלה זו. (6 נקודות)
- ב. כתבו שתי סיבות לאיסור לרקוד ריקודים מעורבים. (5 נקודות)
- ג. "והיה מחניך קדוש ולא ירָאָה בך עֲרֹות דבר" (דברים כ"ג, ט"ו).
- (1) על פי המדרש, מהו החטא שנחשב "עֲרֹות דבר"?
- (2) מדוע נאמר ציווי זה דווקא בנוגע לשעת מלחמה? (5 נקודות)

2. מתי להינשא?

- א. בימי חז"ל גיל הנישואין היה שמונה עשרה. בימינו גיל הנישואין מאוחר מגיל הנישואין שהיה נהוג בימי חז"ל. הסבירו שתי סיבות לכך. (6 נקודות)
- ב. הגמרא עוסקת בשאלה מה קודם למה – לימוד תורה או נישואין.
- (1) כתבו סיבה אחת להקדמת לימוד תורה לנישואין.
- (2) כתבו סיבה אחת להקדמת נישואין ללימוד תורה. (6 נקודות)
- ג. אחד השיקולים העיקריים בקביעת מועד הנישואין הוא היכולת של בני הזוג לבסס את עולמם הרוחני לפני הנישואין. הסבירו מדוע. (4 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. יש להקפיד שהחופה והקידושין יהיו בנוכחות אנשים רבים. הסבירו מדוע.
- (2) ברוב קהילות ישראל נוהגים שהרב מברך את ברכת האירוסין ולא החתן. כתבו שתי סיבות לכך. (8 נקודות)
- ב. (1) מהו הסכום המזערי (המינימלי) שבו אפשר לקדש אישה?
- (2) בימינו נהוג לקדש אישה בטבעת. כתבו שתי סיבות לכך. (8 נקודות)

4. מחויבויות שבין איש לאשתו

- א. "אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה" (בבא קמא פט, ע"א).
 הסבירו מדוע אסור לאדם לחיות עם אשתו בלא כתובה. (4 נקודות)
- ב. (1) ציינו מהו הסכום של "עיקר כתובה", וכתבו מדוע נקבע סכום זה.
 (2) הסבירו מדוע תיקנו חכמים "תוספת כתובה".
 (9 נקודות)
- ג. מי הם החותמים על הכתובה? (3 נקודות)

5. חובות ביחסי הורים וילדים

- א. "איש אָמוּ ואביו תִּירָאוּ" (ויקרא י"ט, ג').
 כתבו שתי דוגמאות לאופן שבו מקיימים מצווה זו. (4 נקודות)
- ב. (1) על פי בעל ספר החינוך, מהו שורש (טעם) מצוות כיבוד הורים?
 (2) כיצד מצוות כיבוד הורים משפיעה על היחס של האדם כלפי הקב"ה?
 (6 נקודות)
- ג. (1) "רבי יהודה אומר: כל שאינו מלמד את בנו אומנות... כאילו מלמדו ליסטות (גנבה)" (קידושין ל, ע"ב).
 הסבירו מדוע אב שאינו מלמד את בנו אומנות "כאילו מלמדו ליסטות".
 (2) על פי הרב אלימלך בר שאול, עד איזה שלב בחיי הבן חייב אביו ללמד אותו אומנות בימינו?
 (6 נקודות)

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם.

פרק שני (36 נקודות)

אם למדתם פרקים א'–י"א מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 6–10 (לכל שאלה – 12 נקודות).

6. בניית בית

- א. (1) מהו "שלום בית"?
- (2) כיצד המצווה להדליק נרות שבת תורמת לשלום הבית?
(6 נקודות)
- ב. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושופח את אשתו אשר לקח" (דברים כ"ד, ה').
כתבו את השאלה שנשאלה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבירו את התשובה על שאלה זו. (6 נקודות)

7. מצוות עונה

- א. הקשר הפיזי (הגופני) בין איש לאשתו נקרא בלשון נקייה "חיי אישות" ולא "יחסי מין".
הסבירו את ההבדל בין שני הביטויים. (5 נקודות)
- ב. על פי הרמב"ם, כתבו שני דברים שצריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (4 נקודות)
- ג. מדוע גילוויי חיבה (כמו חיבוק ונשיקה) בין איש לאשתו צריכים להיות בצנעה ולא לעיני כולם? (3 נקודות)

8. טומאה וטהרה

- א. בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.
(1) כתבו טעם אחד לחומרה זו.
(2) על פי חכמים, חומרה זו היא דוגמה להלכה פסוקה.
הסבירו מהי "הלכה פסוקה".
(6 נקודות)
- ב. (1) הסבירו את הביטוי "סוגה בשושנים".
(2) הביטוי "סוגה בשושנים" הוא דימוי להלכות נידה. הסבירו דימוי זה.
(6 נקודות)

9. כיסוי ראש

- א. (1) מהי "דת משה", ומהו כיסוי הראש הנדרש על פי "דת משה"?
(2) מהי "דת יהודית", ומהו כיסוי הראש הנדרש על פי "דת יהודית"?
(8 נקודות)
- ב. לפי ההלכה, אישה נשואה צריכה לכסות את שערות ראשה.
כתבו הקלה אחת של הרב משה פיינשטיין בנוגע להלכה זו. (4 נקודות)

10. שאלות קצרות

ענו בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף - 6 נקודות).

א. "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..."

(תענית, פרק ד', משנה ח')

ציינו שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים בימים אלה, וכתבו את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה.

ב. גבר ואישה שאינם נשואים זה לזה נוסעים לבדם במכונית - כתבו שני תנאים שצריכים להתקיים כדי שלא יעברו על איסור ייחוד.

ג. מהו השלב במעמד החופה שבו נהוג לקרוא את הכתובה, ומדוע נהוג לקרוא את הכתובה בשלב זה?

עליכם לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדתם.

פרק שלישי (36 נקודות)

אם למדתם פרקים א'-ו', י'-י"ד מן החוברת, ענו על שלוש מן השאלות 11-15 (לכל שאלה - 12 נקודות).

11. בניית בית

- א. (1) מהו "שלום בית"?
- (2) כיצד המצווה להדליק נרות שבת תורמת לשלום הבית?
(6 נקודות)
- ב. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושפח את אשתו אשר לקח" (דברים כ"ד, ה').
כתבו את השאלה שנשאלה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבירו את התשובה על שאלה זו. (6 נקודות)

12. התנהלותה של משפחה

- א. "ויאמר להן ר'אָה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמל שלשם...
ויאמר אלי מלאך הא-להים... עתה קום צא מן הארץ הזאת ושוב אל ארץ מולדתך" (בראשית ל"א, ה'-י"ג).
- (1) מה הם שני הדברים שאמר יעקב לנשים שלו כשרצה לשוב לארץ-ישראל?
- (2) מה אפשר ללמוד משיחה זו של יעקב עם הנשים שלו בנוגע להנהגה הראויה של האדם בתוך ביתו?
(7 נקודות)
- ב. (1) מדוע חשוב שבני המשפחה ילמדו תורה יחד?
- (2) מדוע נשים מברכות את ברכות התורה אף על פי שהן פטורות ממצוות תלמוד תורה?
(5 נקודות)

13. קרבה בין האיש לאישה

- א. הקשר הפיזי (הגופני) בין איש לאשתו נקרא בלשון נקייה "חיי אישות" ולא "יחסי מין".
הסבירו את ההבדל בין שני הביטויים. (5 נקודות)
- ב. על פי הרמב"ם, כתבו שני דברים שצריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (4 נקודות)
- ג. מדוע גילוויי חיבה (כמו חיבוק ונשיקה) בין איש לאשתו צריכים להיות בצנעה ולא לעיני כולם? (3 נקודות)

14. סוגה בשושנים – קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

א. בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.

(1) כתבו טעם אחד לחומרה זו.

(2) על פי חכמים, חומרה זו היא דוגמה להלכה פסוקה.

הסבירו מהי "הלכה פסוקה".

(6 נקודות)

ב. (1) הסבירו את הביטוי "סוגה בשושנים".

(2) הביטוי "סוגה בשושנים" הוא דימוי להלכות נידה. הסבירו דימוי זה.

(6 נקודות)

15. שאלות קצרות

ענו בקצרה על שניים מן הסעיפים א–ג (לכל סעיף – 6 נקודות).

א. "לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..."

(תענית, פרק ד', משנה ח')

ציינו שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים בימים אלה, וכתבו את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן

המאפיינים האלה.

ב. גבר ואישה שאינם נשואים זה לזה נוסעים לבדם במכונית – כתבו שני תנאים שצריכים להתקיים כדי שלא יעברו

על איסור ייחוד.

ג. מהו השלב במעמד החופה שבו נהוג לקרוא את הכתובה, ומדוע נהוג לקרוא את הכתובה בשלב זה?

בהצלחה!